PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV Warszawa, piątek 29 marca 1929 r. Nr. 74

SPRAWY POLSKIE.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W POLSCE.

Prawda 16.III (Belgrad) w artykule p. n. „Polskie wysiłki" pisze: „Pojedynki p. Zaleskiego nie są ani małe, ani bez znaczenia. Podzielą jeszcze i inne czynniki pokoju europejskiego ciężar polskiego brzemienia, mimo to jednak p. Zaleski stoczył walkę w obronie pokoju. Polska wogóle ma wiele roboty w życiu międzynarodowem, ale posiada również i dosyć przyjaciół i to dobrych przyjaciół. Z powodu tego, jak wiadomo, nie jest wcale trudno p. Zaleskiemu staczać walki na forum międzynarodowem, mimo to wszakże p. Zaleski bronił polską rację odważnie i z powodzeniem. Kilkakrotnie już przedtem Polska była zawsze tem państwem, około którego rozpętywała się burza w Lidze Narodów. Tym razem tak samo.

Pan Streseman wysunął zagadnienie mniejszościowe i to z powodu niemieckiej mniejszości w Polsce. Opinji w Berlinie, szczególnie tej szowistycznej, dogadzało to a ministrowi spraw zagranicznych Niemiec wystarczało, że te szowinistyczne czynniki berlińskie są z niego zadowolone. Rzecz tymczasem była zbyt ważna aby mogło ostatecznie zwyciężyć pewne szowinistyczne stanowisko. Mniejszościom trzeba dać ich prawa, nie należy jednak pragnąć, jak to powiedział p. Chamberlain, aby mniejszości zapomniały swego języka i swoją narodowość. Ale nie można również naruszać suwerenności państwa, w którem dana mniejszość zamieszkuje.

Pan Zaleski dotychczas bronił istotnych praw, i gdy one przeprowadzone były w sposób korzystny, to było to słuszne i sprawiedliwe. Dla wszystkich narodów wogóle dobrze jest gdy niesłuszne sprawy nie zwyciężają w genewskiej Instytucji. Dla Polski jest wobec tego najbardziej wskazanem miejsce przy Małej Entencie i ogólna sytuacja w Europie popycha ją do współpracy z tą ważną międzynarodową jednostką. Polska z pewnością mogła o tem i sama się przekonać. Przekonały się o tem i inne narody. A wreszcie taka kolaboracja jest tylko związana z korzyścią dla pokoju".

A. B. C. 17.III (Madryt), informując o projekcie „Bloku Bezp." w sprawie zmiany konstytut. wskazuje na to, iż projekt, dążąc do wzmocnienia władzy wykonawczej w Polsce, nie ma jednak bynajmniej tendencji antydemokratycznej.

Slovak 24.III pisze o staraniach Polski o część kolonij, jakie zostały odebrane Niemcom. Omawiając propagandę „Ligi Morskiej i Rzecznej" na rzecz tej idei, dziennik zaznacza, że budzi ona coraz silniejszy oddźwięk w prasie i opinji polskiej, ponieważ zbliża się termin rewizji mandatów kolonjalnych w 1931 r. Dalej przytacza dziennik obszerne ustępy z „Ill. Kurjera Codziennego" poświęcone temu zagadnieniu.

ZAGADNIENIA OGÓLNE.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA NA LITWIE.

Lietuvos Aidas 26.III w art. wst. wyrzuca społeczeństwu litewskiemu brak poczucia państwowości. „Nasz obywatel — pisze dziennik chciałby od państwa otrzymać jak najwięcej, nie dając nic wzamian.

Administracji litewskiej nasz obywatel nie znosi, gdyż uważa ją najczęściej za narzędzie krępowania wolności osobistej i wyzysku. Od nakładanych przez państwo obowiązków obywatel litewski stara się wykręcić, zwalając je na innych". Przyczyn podobnego ustosunkowania się do obowiązków względem państwa dziennik doszukuje się w „wielowiekowej niewoli" narodu litewskiego, eksploatowanego przez rząd carski oraz przez szlachtę litewską. Po uzyskaniu przez Litwę niepodległości rozrost partyjnictwa sprowadził rolę państwa litewskiego do objektu, z którego poszczególne stronnictwa ciągnęły jedynie zyski na swą wyłączną korzyść. Obywatel litewski przestał wkrótce wierzyć w ideowość stronnictw i zazwyczaj stawał po stronie tego stronnictwa, po którem, wrazie dojścia jego do władzy, spodziewał się znaczniejszych zysków materjalnych. „Tym sposobem niejeden obywatel litewski przeszedł po przez wszystkie partje, poczynając od najskrajniejszej prawicy i kończąc na lewicy... Państwo stało się narzędziem stronnictw". Następnie dziennik występuje ostro przeciwko stronnictwom opozycyjnym, zdążającym „do przywrócenia dawnych czasów". Najbardziej oburza się „Liet. Aidas" na opozycję z tego powodu, że prasa jej zupełnie nie reagowała na ogłoszenie przez ten dziennik „bardzo ważnego dla Litwy" protokółu ze zjazdu legjonistów polskich w Landwarowie. „Prasa opozycyjna — pisze dziennik — zachowała się w ten sposób jakoby protokół ten nie dotyczył żywotnych interesów Litwy, a jakiegoś dalekiego kraju, np. Afganistanu lub Chin". Pozatem dziennik wyrzuca prasie opozycyjnej brak zainteresowania dla idei oswobodzenia Wilna, jak również i dla tej myśli przewodniej, że „w celu odparcia polskiej polityki eksterminacyjnej naród litewski powinien dążyć do współpracy z temi narodami, którym podobnie ze strony Polski, jak i nam grozi niebezpieczeństwo"... „Musimy dążyć do porozumienia z Ukraińcami, Białorusinami, musimy szukać przyjaciół. Ale czy podobne myśli propaguje prasa opozycyjna?" — zapytuje ironicznie dziennik i dodaje, że nie można żądać od narodu litewskiego poczucia państwowości, jeśli go nie posiadają jego wodzowie.

Lietuvos Žinios 26.III w art. wst. omawia nadzwyczaj krytyczne położenie w powiatach Litwy północnej. Skutki nieurodzaju dały się we znaki nietylko rolnikom, którzy cierpią wyjątkową nędzę; nieurodzaj dotknął handel i przemysł, które doprowadzone zostały na skutek małych obrotów do stanu zaniku i bankructwa. Dziennik ostro krytykuje nieracjonalną finansową gospodarkę rządu, podkreślając brak ze strony rządu inicjatywy w kierunku zażegnania pasywności handlu zagranicznego, oraz zbytnią rozrzutność w układaniu budżetu państwow. na r. 1929. Budżet — pisze m. in. dziennik — został ułożony w ten sposób, jak gdybyśmy mieli normalny rok przed sobą; widocznie rząd nie zdaje sobie dotychczas dokładnie sprawy ze wszystkich ujemnych skutków, jakie wywarł już i jeszcze wywrze nieurodzaj roku ubiegłego na ogólną sytuację ekonomiczną państwa.

Echo 25.III (Kowno), nawiązując do przyjęcia nowego projektu reformy rolnej (zwiększenie normy własności ziemskiej do 150 ha) przez litewski gabinet ministrów i skierowania go do „Tautos Taryba" (Rady Państwa), pisze m. inn., że ziemianie — Rosjanie z zadowoleniem przyjęli dojście do władzy tautininków (narodowców), znając ich negatywny stosunek do przeprowadzonej reformy rolnej. Obecnie Rosjanie upadli na duchu, albowiem — wg. kursujących pogłosek — ziemianie — Rosjanie są w nowym projekcie pominięci, gdyż w d. c. majątki, nabyte przez Rosjan za rządów carskich na warunkach uprzywilejowanych, jakoteż otrzymane w darowiźnie od carów podlegają bezwzględnemu wywłaszczeniu.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W RUMUNJI.

L'Independance Roumaine 26.III występuje przeciw uszczuplaniu praw Rumunji na Dunaju na rzecz komisji międzynarodowej, co popierane jest wbrew interesom Rumunji przez Anglję, Francję i Włochy.

La Nation Roumaine 27.III donosi, że rumuńska rada ministrów postanowiła przedstawić po świętach parlamentowi projekty następujących ustaw: mieszkaniowej, o reorganizacji kolejnictwa, o meljoracji obszarów nizinnych, o majątkach rolnych, o ubezpieczeniach rolnych i administracji dóbr w Caransebes.

Dreptatea 27.III podaje treść mowy ministra rolnictwa Mihalache, wypowiedzianej w izbie rolniczej. Minister przedstawił program podniesienia rolnictwa w Rumunji, za pomocą długoterminowych pożyczek zagranicznych, celem utworzenia potężnej instytucji kredytu rolnego, a do zapewnienia uprawy wszystkich obszarów rolnych począwszy od bieżącej wiosny posłużą nasiona i kredyty, których rząd będzie udzielał.

Dreptatea 17.III informuje, że data rokowań w kwestji optantów węgierskich została przesunięta na dzień 4 kwietnia.

Epoca 19.III donosi, że rząd rumuński wystąpił do liberałów z propozycją wzięcia przez nich współodpowiedzialności za rozwiązanie kwestji optantów węgierskich, co zostało przez liberałów odrzucone. Zrzeczenie się odpowiedzialności liberałowie motywują tem, że rząd obecny w okresie, gdy był jeszcze w opozycji, przeciwdziałał im we wszystkiem.

Nealul Romanesc 19.III wzywa rząd do podania do wiadomości publicznej stanu w jakim znajdują się rokowania w sprawie optantów węgierskich.

Curentul 22.III twierdzi, że w kwestji optantów węgierskich rząd odstąpił od tezy Titulesco. Wobec czego odszkodowania nie zostaną potrącone z ogólnej sumy, która się należy Rumunji od Węgier tytułem odszkodowań wojennych, lecz zostaną wyasygnowane wprost ze skarbu rumuńskiego.

Nealul Romanesc 22.III zaznacza, że odstąpienie rządu od tezy Titulesco jest objawem słabości, którą przeciwnicy potrafią wykorzystać.

SYTUACJA POLITYCZNA W ZSRR.

Le Matin 26.III donosi za Morning Post, że zdrowie Stalina, który cierpi od dłuższego czasu na chorobę nerwową, znacznie się pogorszyło, wobec czego otoczenie radzi mu dłuższy wypoczynek na Kaukazie. Podobno choroba Stalina jest tego rodzaju, iż będzie wymagała długiej kuracji; należy więc spodziewać się przedłużenia jego urlopu.

The Morning Post 25.III ponadto informuje z Rygi, że w „Politbiuro“ Stalina ma zastąpić Mołotow wraz z Menżyńskim. W innych organizacjach mają zastąpić Stalina Mołotow, Jarosławskij i Kasjor. Choroba Stalina przypomina chorobę Lenina w jej początkach i dlatego Stalinowi będzie potrzebny dłuższy urlop.

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

The Daily News and Westminster Gazette 25.III. omawiając w art. wst. wyjazd delegacji handlowej do Moskwy, wyraża przekonanie, iż przywiezione przez nią informacje będą posiadały dużą wartość tak dla przemysłu, jak i dla możliwości handlu brytyjskiego w Rosji. Autor przypuszcza, iż ze względu na swój skład delegacja nie będzie mogła być posądzona o sympatję dla komunizmu.

The Chicago Tribune 26.III. (Paryż) donosi z Londynu o wyjeździe do Moskwy 85 handlowców angielskich, którzy reprezentują łączny kapitał około 300.000.000 funt. szt. Misja ta ma na celu otwarcie rynku rosyjskiego dla eksportu brytyjskiego. Istnieje przypuszczenie, że ostatecznym rezultatem tej misji może być podjęcie stosunków dyplomatycznych pomiędzy Anglją a Sowietami. Koresp. dowiaduje się, że jeśli delegacja powróci z pomyślnemi wiadomościami, to rząd nie zawaha się podjąć rokowań. Delegacja ma nawiązać poważne rozmowy w sprawie długów rosyjskich względem obywateli brytyjskich. Przywódcy delegacji są przekonani, iż uda im się uzyskać od władz sowieckich uznanie długów, które będą zapłacone, skoro tylko pozwolą na to warunki ekonomiczne.

SYTUACJA POLITYCZNA W ANGLJI.

Vorwärts 27.III. w koresp z Londynu omawia próbne wybory w kilku okręgach angielskich, które dały nieoczekiwane rezultaty. Najlepsze wyniki osiągnęła Partja Pracy, na drugiem miejscu znajdują się konserwatyści, a na trzeciem — liberałowie. Dziennik zaznacza, że stosunkowo duża ilość głosów, jaka padła w tych próbnych wyborach na liberałów, nie powinna świadczyć o ogólnym wyniku, albowiem próbne wybory dokonane były w okręgach, gdzie posiadają oni wyjątkowo wielkie wpływy. Natomiast niewątpliwą jest zapowiedź zwycięstwa dla Partji Pracy. Zawsze pesymistycznie usposobiony Snowden oświadczył, iż Partja Pracy po wyborach będzie powołana do sprawowania władzy. Niektóre koła i koncerny prasowe przeczuwają klęskę konserwatystów i rozglądają się za nowymi sprzymierzeńcami. Np. lord Rothermere i lord Beaverbrook kokietują liberałów, aby odciągnąć głosy od Partji Pracy, o ile już mają być one stracone dla konserwatystów. Wyraźnie już o tem pisał „Sunday Dispatch“ z 24 b. m.

The Sunday Times 24.III, omawiając w art. wst. protest delegacji brytyjskiej przeciwko stale podnoszonym kwotom na utrzymanie Ligi Nar., zaznacza, iż Liga pod względem finansowym nie jest dostatecznie kontrolowana przez państwa, które płacą na jej utrzymanie. Sprawa ta najbardziej interesuje Anglję, której udział w kosztach jest największy. Autor domaga się ścisłej kontroli wydatków Ligi.

SPRAWA ODSZKODOWAŃ I DŁUGÓW.

The Times 26.III omawiając pracę komitetu ekspertów i po zanalizowaniu dotychczasowego systemu spłat odszkodowań, pisze: jasną jest rzeczą, że zdolność spłacania przez Niemcy większych rat reparacyjnych musi zależeć od możliwości zaciągnięcia przez Niemcy pożyczki zagranicą i dlatego jest konieczną określenie rat reparacyjnych wg. zdolności płatniczej Niemiec. By wywiązać się ze swych zobowiązań, Niemcy muszą być gotowe do zapłacenia ekwiwalentu całego długu, jaki aljanci winni są Stanom Zjedn. oraz sumę indemnizacyjną Francji. Dopóki Schacht nie złoży definitywnej oferty, powodzenie dalszych rokowań jest poważnie zagrożone i dlatego komitet ekspertów winien być przygotowany na wszelką ewentualność. Jeśli Niemcy nie podadzą sumy możliwej do przyjęcia, winien to wówczas uczynić komitet, gdyż tylko w ten sposób odpowiedzialność spadnie na właściwe barki, gdy w przeciwnym razie Niemcy złożyłyby odpowiedzialność na aljantów, którzy nie mogli dojść między sobą do porozumienia w sprawie określenia rat reparacyjnych. Autor spodziewa się, że Niemcy będą dążyły do pomyślnego rozwiązania — inaczej bowiem ucierpiałby na tem ich kredyt. Definitywne rozwiązanie kwestji reparacyjnej jest również pożądane dla Francji, gdyż uwolniłoby ją to od ciężarów długów zewnętrznych. Autor wierzy, że obecny kryzys w rokowaniach ekspertów zostanie zwyciężony i sprawa będzie pomyślnie rozwiązana.

The New York Herald (Paryż) 26.III. pisze, iż wczorajsze dyskusje w komitecie ekspertów miały charakter prywatny i dotyczyły okresu spłat rat reparacyjnych. Niemcy opowiadali się na okresem 37-letnim, podczas gdy aljanci domagali się okresu 58-letniego. Istnieje nadzieja, iż w sprawie tej zostanie osiągnięty pewien kompromis. Plan takiego kompromisu został już wzięty pod uwagę.

Vossische Ztg. 27.III w koresp. z Paryża omawia zabiegi Ovena Younga nad doprowadzeniem do porozumienia między delegatami państw międzysojuszniczych a delegacją niemiecką. Żywią tutaj nadzieję, że Schacht przywiezie nowe konkretne propozycje z Berlina. Dotychczas jest tak wielka różnica między żądaniami wierzycieli, a propozycją niemiecką, że debaty na plenarnej sesji musiałyby szybko doprowadzić do kryzysu. Dlatego strony wolą narazie jeszcze prowadzić prywatne rozmowy, dopóki nie dojdzie do zbliżenia. Oven Young z wielkim taktem dąży do kompromisu, wpływając z jednej strony na zniżenie żądań przez wierzycieli, a z drugiej strony na delegację niemiecką, aby podwyższyła swoje propozycje. Dziennik zaznacza, że cyfry, podawane przez projekt aljancki, a dotyczące sumy odszkodowań podawanej przez wierzycieli, jakoteż proponowanej przez Niemcy są, według opinji kół miarodajnych, fantastyczne. W każdym razie wydaje się obecnie, że przepaść, dzieląca strony nie jest tak wielka, jak w początku Konferencji; istnieje przeto możliwość porozumienia chociaż przed świętami ono zapewne nie nastąpi.

SPRAWA „ANSCHLUSS‘U“.

The Manchester Guardian 25.III omawia w art. wst. losy Austrji powojennej i dochodzi do wniosku, że Traktat Wersalski uczynił z niej twór niezdol-

ny do życia ani pod względem politycznym, ani pod względem ekonomicznym, wobec czego jedynym ratunkiem dla Austrji jest unja z Niemcami. Unja ta mogłaby być przeprowadzona za zgodą Ligi Nar., lecz Francja i jej aljanci przeciwni są powiększeniu terytorjum Niemiec, co jest odmówieniem Austrji prawa samookreślenia, o które przecież toczyła się wojna. W dalszym ciągu artykułu autor omawia wewnętrzną sytuację Austrji.

SYTUACJA POLITYCZNA WE WŁOSZECH.

La Tribuna 26.III podaje wynik plebiscytu, „zastępującego liberalnie wybory do parlamentu". Na 9.650.570 zapisanych wyborców wzięło udział w głosowaniu 8.650.746, z czego 8.506.576 opowiedziało się za rządem faszystów, 136.198 przeciw faszystom a 6.824 głosów nieważnych. Dziennik podkreśla wyższość takich wyborów nad wyborami w państwach demokratycznych, przeprowadzanych w atmosferze rozognionej agitacji, a bez pożytku dla państwa.

The Manchester Guardian 25.III omawiając w art. wst. wybory we Włoszech, pisze, iż były one aktem powszechnej przymusowej aklamacji na rzecz dyktatury faszystowskiej.

Viitorul 27.III w związku z zapowiedzianemi odwiedzinami włoskiego podsekretarza stanu min. spr. zagr. w Budapeszcie stwierdza, że Włochy budują szeroko zakrojony system polityczny na Bałkanie, wykorzystując osłabienie Jugosławji, a opierając się na Węgrzech, popieranych przez pewne czynniki angielskie.

PAŃSTWA SKANDYNAWSKIE.

Berlingske Tidende 24.III donosi, że parlament duński zostanie rozwiązany 23 kwietnia, a 24 kwietnia będą ogłoszone nowe wybory. O ile jednak nie wyłoni się jakaś ważna sprawa, nie będzie się parlament zbierał do 23 kwietnia.

Aftenposten 25.III donosi, że Stany Zjednoczone przygotowują nowe liczby kontyngensu emigrantów, których będą przyjmowały od lipca 1924. Uwagę zwraca obniżenie do połowy narodów skandynawskich i Niemców, a podwojenie kontyngensu Anglików.

NOTATKI I INFORMACJE.

RÓŻNE.

The Chicago Daily Tribune (Paryż) 26.III donosi z Madrytu, iż Primo de Rivera oświadczył, iż wkrótce zrezygnuje ze swego stanowiska.

L'Echo de Paris 21.III zamieszcza art. Pertinax'a p. n.: „La fin de l'affaire Frank Heine". Autor pisze, że sprawa ogłoszenia fałszywych dokumentów przez „Utrechts Dagblad" nasuwa przykre refleksje. Przedewszystkiem chodzi tu o szantaż w stosunku do Belgji i aljansu francusko-belgijskiego. Następnie dochodzenie przeprowadzone w Brukseli przeciwko autorowi fałszywych dokumentów, Heinemu, wykazało, że jest on na żołdzie sztabu generalnego niemieckiego i poselstwa niem. w Brukseli i zajmuje się szpiegostwem. Nie na tem jednak koniec. Okazało się bowiem, że Heine zajmuje się również szpiegostwem na rzecz Belgji. W ostatecznym rezultacie Belgja (a również i Francja) — zdaniem autora są poszkodowane, podczas gdy Niemcy i Holandja odniosły korzyści z tej afery.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

The Daly Telegraph 25.III „Ghosts of Imperial Russia" (art. Ashmead - Bartlett'a).

*

L'Ere Nouvelle 21.III. Pour le rapprochement franco-polono-allemand. Déclaration de M. Lednicki.

L'Ere Nouvelle 24.III. L. Leontin: Les quatre-vingts ans de l'amiral von Tirpitz.

Pax 24.III. Smogorzewski: L'affaire Czechowicz ou beaucoup de bruit pour rien.

L'Humanité 24.III. Les préparatifs de guerre des généraux du Kuomingtang.

*

Vorwärts 22.III. Agrarpolitik am Scheidewege.

Deutsche Allg. Ztg. 23.III. England vor den Wahlen.

Der Tag 23.III. Viscount d'Abernon — ein Mentor für Paris.

Germania 23.III. Der Saloniki — Friede. — 24.III. Freiburgs Katholikentage.

Der Tag 26.III. Die Krise der deutschen Luftfahrt.

Berl. Tageblatt 26.III. Dr. K. Stutterheim. Baldwins schwerster Kampf.

*

Journal de Genève 25.III. By: Un recensement des minorités européennes.

Journal de Geneve 26.III. Ed. Ch.: Weimar ou l'Empire? (art. wst.).

L'Independance Belge 26.III. A propos du tunnel sous la Manche. Le protectionnisme anglais. (Art. w związku z protestem sfer rolniczych angielskich przeciwko budowie tego tunelu).

Neue Freie Presse 24.III. Josef Caillaux. Das Schicksal der Zivilisation. — Lord Astor. Keine Unterstützung des Militarismus. Englands Beziehungen zu Amerika und dem Kontinent. — 23.III. Viscount Cecil of Chelwood. Frieden und öffentliche Meinung. Die Widerstände gegen die Abrüstung.

Reichspost 26.III. Italiens Volksentscheid nach dem Lateranfrieden.

Zak. Gr. Prac. Dr., S. z. o. o., Nowy Świat 54, tel. 15-56 i 242-40 Drukowane na prawach rękopisu.